

Opetus- ja varhaiskasvatuslautakunnan varhaiskasvatusjaosto 27.01.2021 § 5

§ 5

Lapsille tapahtuneet tapaturmat ja lasten karkaamiset Espoon suomenkielisessä kunnallisessa varhaiskasvatuksessa vuonna 2020

Valmistelijat / lisätiedot:
Ojanen Tarja H

etunimi.sukunimi@espoo.fi
Vaihde 09 816 21

Päätösehdotus

Suomenkielisen varhaiskasvatuksen johtaja Mattila Virpi

Opetus- ja varhaiskasvatuslautakunnan varhaiskasvatusjaosto keskustelee ja merkitsee tiedoksi selvityksen lapsille tapahtuneista tapaturmista ja lasten karkaamisista Espoon suomenkielisessä kunnallisessa varhaiskasvatuksessa vuonna 2020.

Käsittely

Päätös

Opetus- ja varhaiskasvatuslautakunnan varhaiskasvatusjaosto

Esittelijän ehdotus hyväksyttiin yksimielisesti.

Selostus

Lasten varhaiskasvatuksessa turvallisuudella tarkoitetaan varhaiskasvatuksen toimintayksiköissä annettavan varhaiskasvatustyön turvallista toteuttamista. Tarkastelun piiriin kuuluvat varhaiskasvatuksessa olevat lapset, toimintayksikön henkilöstö, toimintayksikön sisä- ja ulkotilat (päiväkoti, ryhmäperhepäiväkoti, perhepäivähoitajan koti, avoin päiväkoti, kerho, asukaspuisto), sekä toimintavälineet. Lisäksi varhaiskasvatuksen turvallisuus rakentuu fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen turvallisuuden kokonaisuudesta.

Espoon suomenkielisessä varhaiskasvatuksessa tavoitteena on varmistaa varhaiskasvatuksessa olevien lasten turvallisuus poistamalla turvallisuusriskit ja ehkäisemällä vaaratilanteita jo ennalta.

Vuonna 2011 käyttöön otettu varhaiskasvatuksen turvallisuuskäsikirja ja toimintaohjeet, joka vastaa valtakunnallista vuonna 2008 julkaistua Varhaiskasvatuksen turvallisuussuunnitteluohjeistoa, päivitettiin vuonna 2020. Varhaiskasvatustyöyksiköt on ohjeistettu laatimaan yhteisten toimintaohjeiden pohjalta omat turvallisuussuunnitelmansa. Suomenkielisessä varhaiskasvatuksessa seurataan ja päivitetään tietoa myös Opetushallituksen ylläpitämän Opetustoimen ja varhaiskasvatuksen turvallisuussivuston mukaisesti,

<https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/opetustoimen-ja-varhaiskasvatuksen-turvallisuus>

Suomenkielisessä varhaiskasvatuksessa on käytössä myös Länsi-Uudenmaan pelastuslaitoksen vuonna 2012 laatima Päiväkodin pelastussuunnitelma, joka toimii henkilökunnan käsikirjana päiväkodin turvallisuusasioihin.

Varhaiskasvatuksessa lapsille sattuneet tapaturmat ja lasten karkaamiset kartoitetaan ja niitä seurataan, jotta tilanteista kerätyn tiedon perusteella voidaan suorittaa jälkiarviointia ja toteuttaa korjaavia toimenpiteitä. Tapaturmat ja karkaamiset dokumentoidaan vuosittain oheismateriaalina olevan taulukon avulla. Tapaturmaksi kirjataan sellainen tapaturma, joka on johtanut käyntiin terveydenhuollossa. Karkaamiseksi kirjataan jo se, että lapsi on luvatta poistunut esimerkiksi päiväkodin pihasta aidan toiselle puolelle.

Lapsille sattuneista tapaturmista raportoidaan seuraavat asiat:

- varhaiskasvatuspaikka (päiväkoti, perhepäivähoito, kerho - ja avoin toiminta)
- lapsen ikä ja sukupuoli
- kuvaus tapahtumasta
- henkilöstön asetuksen mukainen määrä paikalla: kyllä/ei
- jatkotoimenpiteet (lääkärissä käynti, leikkivälineiden korjaaminen tms.)

Seuraavasta taulukosta käy ilmi suomenkielisen kunnallisen varhaiskasvatuksen toiminnan laajuus syksyllä 2020

Kunnallinen varhaiskasvatus,	Yksiköiden määrä
syksy 2020	
Päiväkodit	142
Ryhmäperhepäiväkodit	44
Perhepäivähoitajat	32
Esiopetus ja siihen liittyvä varhaiskasvatus koulujen tiloissa, ryhmien määrä	37
Suvan toteuttama Sukon esiopetukseen liittyvä varhaiskasvatus koulujen tiloissa, ryhmien määrä	24
Asukaspuistot	16
Avoimet päiväkodit	4
Kerhot	31
Lapsia kunnallisessa varhaiskasvatuksessa 15.12.2020, joista	Lasten määrä
	11 782
- päiväkodeissa	11 251
- perhepäivähoidossa	531

Suomenkielisen varhaiskasvatuksen kunnallisessa varhaiskasvatuksessa toteutui vuonna 2020 yhteensä 2 270 363 varhaiskasvatuspäivää. Vuoden aikana eriasteisia tapaturmia sattui yhteensä 456 (tytöille 168 ja pojille 288) ja lapsia karkasi päiväkodin pihapiiristä 15 kertaa. Tapaturmia ja karkaamisia tapahtui varhaiskasvatuksessa vähän, eli 0,02 %

todennäköisyydellä (vuonna 2019 0,03%) päivän aikana lapselle sattuu jonkinlainen tapaturma tai karkaamistapaus.

Opetushallitus toteaa varhaiskasvatuksen turvallisuustyötä käsittelevillä valtakunnallisilla sivuillaan, suurimman osa varhaiskasvatuksessa tapahtuvista tapaturmista johtuvan kaatumisista, putoamisista ja törmäilyistä. Näistä suurin osa tapahtuu ulkona. Yleisintä on putoaminen vähintään metrin korkeudelta ja kaatuminen samalla tasolla. Suurin osa vammoista on lieviä, mutta noin joka kymmenes vaatii sairaalahoitoa.

Espoon suomenkielisessä varhaiskasvatuksessa sattuneet tapaturmat noudattelevat Opetushallituksen toteamaa tapoja ja ovat pääosin tahattomia vahinkoja, kuten kompastumisia, horjahtamisia, putoamisia ja törmäämisiä sekä toisen lapsen puremisia. Tyypillistä on 1-3 vuotiailla kompastumiset ja puremiset; esimerkiksi *1. Lapsi kompastui kenkiinsä pihalla ja löi kasvonsa pihalaattoihin. 2. Lapsi kompastui jalkoihinsa ja löi päänsä oveen. 3. Lapsi odotteli terassilla ulos lähtöä ja kaatui suoraan nenälleen.* Hieman vanhemmille lapsille tyypillisiä ovat putoamiset ja törmäämiset; esimerkiksi *1. Lapsi juoksi ja vahingossa törmäsi toiseen lapseen, jolloin löi suunsa toisen otsaan. 2. Lapsi putosi sohvalta ja löi päänsä. 3. Lapsi putosi kiipeilytelineeltä ja silmäkulman satutti.*

Tapaturmista 218 johti terveydenhuollollisiin jatkotoimenpiteisiin (lääkäri- tai hammaslääkärikäynti) eli täytti varsinaisen dokumentoitavan tapaturman kriteerin.

Lasten tapaturmien sekä karkaamisten lukumääriä ei voi verrata suoraan edellisiin vuosiin, sillä Korona-epidemian vuoksi lasten määrä oli varsinkin keväällä pienempi ja osallistuminen varhaiskasvatukseen vähäisempää.

Tapaturmista 62 % sattui ulkona. Piha-alueet ovat olennainen osa lapsen oppimisympäristöä ja espoolainen varhaiskasvatus kannustaa lasta liikkumaan. Toimintakulttuurin muutos kieltävästä ohjeistuksesta kannustavaan ja lapsen omatoimista liikkumista tukevaan, voi toisaalta lisätä hieman tapaturmariskiä. Ne tapaturmat, joihin olisi voitu vaikuttaa, arvioidaan ja muutetaan toimintatapaa tai ympäristöä mahdollisuuksien mukaan.

Poikien ja tyttöjen ero merkittävä, sillä pojille sattui vuonna 2020 71 % enemmän tapaturmia kuin tytöille. Ero noudattelee vuoden 2019 lukua. Päiväkodeissa on myös kiinnitetty huomiota siihen, että useat lapset ovat motoriikaltaan ja kehon hallinnaltaan entistä kömpelömpiä, ja esimerkiksi kompastelevat ja kaatuilevat ”suorilta jaloilta” kasvoilleen. Pedagogisina toimenpiteinä henkilöstön tulee entistä huolellisemmin kiinnittää huomiota lapsiryhmien jakamiseen toiminnassa pienempiin ryhmiin. Myös tehostettu liikuntakasvatus ehkäisee tapaturmia.

Myös karkaamistapausten määrä oli viime vuonna pienempi lasten vähäisemmän varhaiskasvatukseen osallistumisen vuoksi. Tapauksille ei löydy mitään yhtenäistä selittävää tekijää, mutta yleisin piirre on lapsen karkaaminen pihalta joko aidan yli tai avoimeksi jääneestä portista. Useamman kerran lapsi on onnistunut livahtamaan portista yksin tai toisen perheen vanavedessä. Nuorimmat lapset toimivat yleensä spontaanisti ja yksin, kun huomaavat tilaisuuden. Isommat lapset aineiston mukaan toimivat mielellään kaverin kanssa yhdessä tai pikku porukassa. Esimerkiksi *1. Kaksi tyttöä karkasi, kun toisen lapsen isä tuli portista sisään ja tytöt juoksivat sen raosta ulos. 2. Neljän lapsen poikajoukko karkasi päiväkodin pihalta, varastorakennuksen aidan alta toiselle puolelle.*

Noudattaen edellisten vuosien trendiä, karkaajista valtaosa, 75 % on poikia. Yleensä karkaamiset huomataan välittömästi ja lapset tavoitetaan; yhdessä tapauksessa ehdittiin soittaa poliisit apuun. Jokaisen karkaamistapauksen jälkeen käsitellään tapahtuma ja riskit sekä ryhdytään mahdollisiin tarvittaviin riskejä vähentäviin toimenpiteisiin.

Päätöshistoria